

Q-koorts: ondanks onbekendheid toch nieuwe regels

Sandra van Dam, Wilma Wolters

'Er is nog veel onbekend.' Met die zin eindigden enkele presentaties van sprekers op de bijeenkomst over Q-koorts van de LTO-vakgroep Melkgeitenhouderij. Maar het ministerie van LNV heeft sinds 2 februari wel weer nieuwe maatregelen ingesteld voor melkgeitenhouders.

Waarom deze beslissing?

Over de precieze manier waarop de Q-koortsbacterie wordt verspreid en vervolgens voor nieuwe besmettingen zorgt op veehouderijbedrijven en bij mensen, bestaan nog tal van onduidelijkheden. Wel gaat het ministerie van LNV ervan uit dat stof afkomstig uit de melkgeitenhouderij de belangrijkste drager van de bacterie *Coxiella burnetii* is. Bewijs daarvoor

is flinterdun, maar aanwijzingen zijn er wel, zo bleek op de bijeenkomst over Q-koorts van LTO eind januari.

Geiten belangrijke drager bacterie

Een besmette geit draagt gemiddeld 1 miljard *Coxiella burnetii*-bacteriën per gram placenta bij zich. In vergelijking met schapen en runderen is dat enorm, vertelde Piet

Vellema van GD op de bijeenkomst. Vellema wist ook te vertellen dat tot zeker een kilometer rondom besmette geitenbedrijven kiemen van de bacterie te vinden zijn. En dat op bedrijven die in 2005 besmet waren en waar geiten nu geen klinische verschijnselen van Q-koorts meer vertonen, toch kiemen te vinden zijn. En dat er geen link te zien is tussen besmette melkschapenbedrijven en humane gevallen van Q-koorts, maar wel tussen melkgeitenbedrijven en mensen. Geitenbedrijven lijken dus belangrijke verspreiders van Q-koorts. Hendrik Jan Roest van het Centraal Veterinair Instituut (CVI) weet dat voor de overdracht van de Q-koortsbacterie met name stof verantwoordelijk is. En omdat dit stof vooral ontstaat bij het uitrijden van mest en beïnvloed wordt door het aflampatroon en het weer, zijn de nieuwe hygiënemaatregelen met name daarop gericht.

Verplichte hygiënemaatregelen

Olaf Stenvers van de Voedsel en Waren Autoriteit en Wim Pelgrim, beleidsmedewerker bij de directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid van het ministerie van LNV, vertelden op de bijeenkomst over de nieuwe regeling. Melkschapen- en melkgeitenhouders met meer dan 50 dieren horen zich vanaf 2 februari aan de volgende regels te houden:

- Ongedierte moet worden bestreden.
- Het is verboden om de pot tot 1 maand na het aflammeren uit te mesten. Nageboortes en abortusmateriaal bevatten namelijk de meeste Q-koortsbacteriën, legde Roest van het CVI uit.
- Mest dient tijdens opslag en tijdens vervoer over de openbare weg afgedekt te worden. Hiermee moet stofvorming worden voorkomen.
- Als mest wordt uitgereden op het land, moet het direct worden ondergewerkt, of het moet mest zijn die minstens 3 maanden is opgeslagen op het eigen bedrijf. Ook deze maatregel moet voorkomen dat stof zich verspreidt.
- In de stal dienen voldoende bakken te worden geplaatst waarin nageboortes en verworpen vruchten worden verzameld.

Om dit alles te kunnen controleren, zijn ondernemers verplicht een administratie bij te houden over de (schapen- en) geitenmest

op het bedrijf. De bewaartermijn voor deze administratie is 1 jaar.

Administratieve lasten

Het ministerie van LNV verwacht dat vijfhonderd veehouders een extra administratieve last zullen ondervinden doordat zij gegevens over de mest moeten gaan bijhouden. De totale toename van de administratieve lasten door de nieuwe regels schat het ministerie op 40.800 euro. Wie dit gaat betalen is wellicht eind februari bekend, denkt Pelgrim.

Er vindt nog overleg plaats over het inpaspen van het hygiëneplan in Kwaliteit. ✓

Lopende onderzoeken moeten verderop in dit jaar meer duidelijkheid scheppen over Q-koorts.

Bezoek geitenbedrijf opent nieuwe deuren

Jos van Wegen van de VKGN en voorzitter van de vakgroep LTO Melkgeitenhouderij Jan van Lokven nodigden begin 2009 artsen en verpleegkundigen van het team infectieziektebestrijding van de GGD Hart voor Brabant uit voor een rondleiding op het melkgeitenbedrijf van Van Lokven. Het bezoek was bedoeld om de samenwerking tussen de veterinaire en humane sector te verstevigen en zodoende de gezamenlijke aanpak van Q-koorts te vergemakkelijken.

Bij een melding van Q-koorts bij mensen geeft de GGD voorlichting, neemt vragenlijsten af bij patiënten en maakt een geografisch overzicht. Zo probeert de GGD inzicht te krijgen in een mogelijke besmettingsbron. De GGD meldt een mogelijke bron aan de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA). Ook beantwoordt de GGD allerlei vragen over Q-koorts. "Is er een negatief reisadvies voor Brabant?" "Ik ben langs een geitenstal gefietst, krijg ik nu Q-koorts?" "Ik heb dijk gemaaid waar schapen liepen, heb ik daar Q-koorts opgelopen?" "Kunt u mij garanties geven dat ik niet ziek word als ik op bezoek ga bij mijn moeder in Schaijk?" Zomaar een greep uit de 403 telefoontjes die de GGD ontving over Q-koorts in 2008.

Veel vragen die de GGD krijgt, liggen op het snijvlak van diergezondheid en volksgezondheid. Voor een goede voorlichting is samenwerking tussen de dierlijke sector en de humane gezondheidszorg daarom belangrijk. Tijdens het bedrijfsbezoek gaven Van Wegen en Van Lokven uitleg over de bedrijfsvoering en geschiedenis van de melkgeitensector in Nederland. De mensen van de GGD vonden het bezoek erg goed voor de beeldvorming. "Nu weten we hoe een potstal eruitziet en het verschil in hoogte tussen een volle en een lege potstal. Ook zagen we hoe schoon de geiten en het stro waarop zij liggen eruitziet," zegt Sandra van Dam, gezondheidskundige bij de GGD Hart voor Brabant. Ook ervaarde zij dat de bereidheid tot bestrijding van Q-koorts in de geitensector erg groot is. Van Dam geeft aan dat de samenwerking tussen de veterinaire en humane sector steeds beter verloopt, maar verder moet worden verstevigd. "Alleen samen kunnen we in de toekomst een probleem als Q-koorts doorgronden en aanpakken."

Sandra van Dam, gezondheidskundige Bureau infectieziektebestrijding, GGD Hart voor Brabant, E-mail: s.van.dam@ggdhvb.nl

Foto: Wilma Wolters